

Το παιδί και το βιβλίο: Μια σχέση που ξεκινάει από την κούνια!

Αλήθεια, νομίζετε ότι εμείς οι άνθρωποι είμαστε φτιαγμένοι για να διαβάζουμε; Ε λοιπόν όχι... δεν είμαστε φτιαγμένοι για να διαβάσουμε! Εμείς οι ίδιοι επινοήσαμε την ανάγνωση πριν μερικά χιλιάδες χρόνια. Η δε επινοήση αυτή έγινε δυνατή χάρη στην εντυπωσιακή ικανότητα που έχει ο ανθρώπινος εγκέφαλος να πραγματοποιεί νέες συνδέσεις μεταξύ υφιστάμενων δομών, αλλά και νέα κυκλώματα! Επειδή, λοιπόν, η ανάγνωση δεν αναδύεται φυσικά όπως η όραση και η ομιλία, που είναι από πριν γενετικά προγραμματισμένες, για να την κατακτήσουν τα παιδιά μας, έχουν ανάγκη από περιβάλλοντα μάθησης που θα υποστηρίζουν και θα συνδέουν όλα τα συστατικά που θα αποτελέσουν αργότερα την «πρώτη ύλη» της ανάγνωσης (λέξεις, ήχους, γράμματα). Ο ιδανικός τρόπος για να το πετύχουμε αυτό, είναι να βάλουμε τα παιδιά μας στη διαδικασία της φιλιαναγνωσίας και της ανάγνωσης έμμεσα από πολύ μικρή ηλικία.

Ποια όμως είναι η κατάλληλη ηλικία για να έρθει το παιδί σε επαφή με το γραπτό λόγο;

Η απάντηση είναι ... από τη μήτρα!

Όλες οι σύγχρονες έρευνες επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η επαφή με τη γλώσσα και τα γράμματα πρέπει να ξεκινάει... από τη μήτρα. Το έμβρυο ακούει τη φωνή της μητέρας του, το ρυθμό και τη ροή της φωνής της, ακούει τις λέξεις, κατανοεί τα συναισθήματα. Η πρώτη του επαφή με τη γλώσσα και την επικοινωνιακή της λειτουργία πραγματοποιείται ήδη από τους πρώτους μήνες της εγκυμοσύνης. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό οι μέλλουσες μητέρες να τραγουδάνε, να μιλάνε ακόμη και να..... διαβάζουν στο έμβρυο. Άκουσον άκουσον....

Όταν το μωράκι έρθει στον έξω κόσμο, στην αγκαλιά μας έχουμε ένα παιδί, του οποίου ο εγκέφαλος είναι εν μέρει «συναρμολογημένος» και αυτή η συναρμολόγηση δε θα ολοκληρωθεί παρά μόνο μετά από αρκετά χρόνια. Όταν λοιπόν γεννιέται ένα μωρό και μέχρι την ηλικία των 6 μηνών, διαβάζοντας βιβλία με έντονα χρώματα και μεγάλες εικόνες ενώ το κρατάμε στην αγκαλιά μας, βοηθάμε όχι μόνο την «συναρμολόγηση» του εγκεφάλου του, αλλά βοηθάμε και την ανάπτυξη της όρασης, της ακοής, ενισχύουμε το λεξιλόγιό του, τη φιλιαναγνωσία, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουμε την αίσθηση ασφάλειας. Και έτσι ενδυναμώνουμε τους γονεϊκούς δεσμούς μαζί του! Όλα τα παραπάνω συμβαίνουν ακόμη κι όταν του διαβάζουμε βιβλία, περιοδικά ή εφημερίδες που δεν είναι για την ηλικία του....

Μετά τους 6 πρώτους μήνες τα παιδιά καλό είναι να έρχονται σε επαφή με βιβλία που "αντέχουν", από ύφασμα ή από χαρτόνι, ώστε να μπορούν να τα εξερευνήσουν, να τα ξεφυλλίσουν, να τα πατήσουν... ακόμη και να τα δαγκώσουν! Μέσα από τις εικόνες των βιβλίων μπορεί να ξεκινήσουν οι πρώτες τους λεξούλες και η δεξιότητα της ονομασίας των πρώτων αντικειμένων, μια καθοριστικής σημασίας δεξιότητα για την μετέπειτα κατάκτηση της ανάγνωσης.

Μετά το πρώτο έτος είναι σημαντικό να ζητάμε από το παιδί να αλληλεπιδράσει, να επικοινωνήσει τόσο μαζί μας, όσο και με το βιβλίο. Αυτό το καλλιεργούμε κάνοντας ερωτήσεις όπως "Πού είναι το σκυλάκι;", "Βλέπεις κάτι κόκκινο;". Μέσω αυτής της αλληλεπίδρασης έχουμε την ευκαιρία να εξασκήσουμε την ακουστική κατανόηση, τη μνήμη και το λεξιλόγιο του παιδιού μας.

Μέχρι 3-4 ετών το παιδί θα μας ζητάει να του διαβάζουμε ξανά και ξανά το ίδιο παραμύθι... Αυτό είναι ένα σημαντικό στάδιο γιατί από τη μία χτίζεται μια θετική σχέση ανάμεσα στο παιδί και την ανάγνωση (το διάβασμα μετατρέπεται σε μια ευχάριστη διαδικασία, την οποία αποζητά), από την άλλη αναπτύσσονται σημαντικές δεξιότητες για την ανάπτυξη της ανάγνωσης και της γραφής, όπως η αναγνώριση εικόνων και λέξεων, η κίνηση του χεριού και του ματιού όταν διαβάζουμε, η σειρά των σελίδων στο βιβλίο, η σειρά των γεγονότων στην ιστορία. Και επειδή στιδήποτε «ενδιαφέρον» ακόμη και για κάτι γνώριμο τραβάει την προσοχή μας πιο πολύ, δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι μέσα από την ανάγνωση των ίδιων παραμυθιών καλλιεργούνται τόσο η συγκέντρωση προσοχής, όσο και η μνήμη! Και όσο πιο συναισθηματικός είναι ο τρόπος που διαβάζουμε τα παραμύθια, για τόσο μεγαλύτερο διάστημα παραμένουν στη μνήμη τους και γι' αυτό μετά μπορούν εύκολα να τα ανακαλέσουν.... εντυπωσιακό!

Η επανάληψη λοιπόν καλλιεργεί τη μνήμη!

Επιπλέον, με την επανάληψη διπλασιάζεται ή και τριπλασιάζεται η νευρωνική δραστηριότητα του εγκεφάλου και ισχυροποιούνται οι συνάψεις του.

Σε αυτή τη φάση τα παιδιά είναι έτοιμα να γίνουν οι βοηθοί μας. Ζητήστε λοιπόν από το παιδί να σας "βοηθήσει" να διαβάσετε, μαντεύοντας και συμπληρώνοντας το τέλος της πρότασης. Ζητήστε του να σας διαβάσει εκείνο κι αφήστε το να αυτοσχεδιάσει. Με τον τρόπο αυτό το βοηθάμε να αναπτύξει τον προφορικό του λόγο, αλλά και την ικανότητα της αφήγησης που είναι πολύ σημαντική τόσο για τις επικοινωνιακές του δεξιότητες, όσο και για την μετέπειτα καλλιέργεια του γραπτού λόγου.

Οι έρευνες δείχνουν ότι τα βρέφη και τα νήπια στα οποία οι γονείς διάβαζαν συστηματικά κατανοούν σε μεγαλύτερη ηλικία πολύ περισσότερες λέξεις από ότι τα συνομήλικά τους παιδιά στα οποία οι γονείς δεν διάβαζαν βιβλία. Το λεξιλόγιο αυτό συνδέεται άμεσα και με την μελλοντική επιτυχία στο σχολείο.

Προσοχή όμως!

Η ανάγνωση πρέπει πάντα να συνδέεται με την ψυχαγωγία.

Η ανάγνωση δεν πρέπει να είναι "μάθημα" υποχρεωτικό και βαρετό. Η ανάγνωση ενός βιβλίου είναι από τις απολαύσεις που μπορείς να απολαύσεις! Είναι ταξίδι σε μια άλλη εποχή, σε έναν άλλο κόσμο, σε μια άλλη πραγματικότητα.

Διαβάστε, διαβάστε, διαβάστε με συναίσθημα εσείς για να διαβάσουν και τα παιδιά σας. Διαβάστε στο μωράκι σας μέσα στη μήτρα, μέσα στην αγκαλιά σας, μέσα στην κούνια του, στο κρεβατάκι του, καθισμένοι στο χαλί, ξαπλωμένοι στον καναπέ... Κάντε την ανάγνωση απόλαυση... από κούνια!

*Γράφουν η Ανθή Κοκκώνη & η Κέλλυ Βλασσοπούλου, Ειδικοί Παιδαγωγοί,
του Πρότυπου Κέντρου Λόγου και Μάθησης "Λεξιμάθεια"*

Πηγές:

- Tammi Brandon, WHEN DOES LITERACY BEGIN? <https://bit.ly/2ksnlc>
- Neuman S. & Dickinson D. Handbook of Early Literacy Research, The Guilford Press: New York

- Hollis S. Scarborough, Wanda Dobrich, Maria Hager, Preschool Literacy Experience and Later Reading Achievement, Journal of Reading Disabilities, <https://doi.org/10.1177%2F002221949102400811>
- John Mentina (2008), Brain rules, Pear Press: New York